No. 35 — Neue Jüdische Zeitung. — III. Jahrgang.

נייע יידישע צייטונג

דיא רעדאקציאָן
אונד אדמיניסטראציאָן
בעפינדעט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואָהין אויך דיא פרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען זינד.
—
איינזעראטע
ווערדען בילליגסט בערעכנעט.

דיא
„נייע יידישע צייטונג"
ערשיינט יעדען
מאָנטאג
אונד דאָננערסטאג.
—
פרענומעראציאָנס-פּרייז:
גאנציעהריג 7 פל. — קר.
האלביעהריג 3 „ 50 „
פירטעליעהריג 1 „ 75 „

שנת תרמ"ג לפ"ק. — Budapest, Montag 22. Jänner 1883. — ב"ה בודאפעסט, יד שבט.

דיא קאטהאָלישע גייסטליכקייט.

אין דער פאָריגסטריגען זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס האבען צווייא גייסטליכע פאָן דען אונטערשיעדליכסטען געשפראָכען, דיא מאן געגען דיא קאטהאָלישע קירכע אין אונגארן שאָן בעגאנגען האט, איבער דיא מאן יעטצט בעגעהען וויל. ביז יעטצט האבען דיא גייסטליכען זיך פאָן דען פראָטעסטאנטען, דיא איינע קאטהאָלישע געהייראטעט האבען, איינען שיין אויסשטעללען לאססען, דאס דיא קינדער אין דער קאטהאָלישען רעליגיאָן ערצאָגען ווערדען מיססען. יעטצט וויל מאן אבער דיא ציוויל-עהע איינפיהרען, וואָ דער גייסטליכע אללען איינפלוס פערליערט אונד נאָך דאצו ערלויבט ווערדען זאלל, דאס יודען אונד כריסטען זיך הייראטהען קאָננען. דאס איזט דען גייסטליכען הערדען איין אבשייא, עבען זאָ וויא דעם וואהרען יודען; אבצוואר ווירד אַן דעמיעניגען, דער אויף איינע זאלכע עהע איינגעהט, ניכטס צו פערליערען האבען.

דיא קאטהאָלישע גייסטליכקייט זאגט פערנער, דאס דיא מייסטען שולען, זעלבסט דיא אוניווערזיטעט פיר איהר געלד ערריכטעט וואָרדען איזט, אונד פראָטעסטאנטען דאגעגען, דאס דער שטאאט דיא שולען ניכט נור אלס דיא זייניגען ערקלערט, אונד דער קירכע אללען איינפלוס ענטציעהט, וואָדורך דיא רעליגיאָן געשוועכט ווירד, זאָנדערן איהר דיא פאָנדס וועגנימט, דיא איינענטליך איהר אייגענטהום זינד. „ווענן דיא יודען זיך מיט אונס פערשוועגערן וואָללען (זאגטע איין קלעריקאלער) זאָללען זיא זיך טויפען אונד זיא האבען געלד גענוג, זיך שולען צו ערריכטען. וואס דאס לעטצטערע אנבעלאנגט איזט גאנץ ריכטיג; דיא קאטהאָליקען, דיא עוואנגעלישען, דיא קאלוויניר, דיא גריעכען האבען איהרע קאָנפעססיאָנעללען שולען, גימנאזיען אונד קאָללעגיען, אונד וויר יודען אים איבערטרייבענען פאטריאָטיסמוס שעמען אונס יודישע שולען צו האבען, אונד זאָ וואכסען פיעלע אונזערער קינדער אויף, אָהנע איינען בעגריף פאָן דער תורה משה ר' ע"ה אונד לייער אויך פיעלע אהנע רעכט צו וויססען, ווארום זיא זיך יהודים הייסען.

אויף דיא רעדען דער גייסטליכען אנטוואָרטעטע העררו פ' טיסא עבען זאָ שאָן אלס ווייזע: איך גלויבע דען ערוועהנטען הערען, דאס זיא קיינען רעליגיאָזען צווייפעלן ערוועקען וואָללען צווישען דען קאָנפעססיאָנען דעס לאנדעס; אבער דאס קינד, וועלכעס מיט דעם פייער שפיעלט, האט גאר ניכט דיא אבזיכט, אונד צינדעט דאָך דאס הויז דעס פאטערס אַן. דאס געזעטץ פערביעטעט דען קאָנפעססיאָנעללען שולען זיא ניכט, זאָנדערן אָרדנעט אַן, דאס דאָרט, וואָ קיינע קאָנפעססיאָנעללען שולען זינד, סימולטאנשולען פאָם שטאאטע אָדער דער שטאדט ערריכטעט ווערדען; דענן שולען מיססען זיין. וואס דיא פורכט איבער דיא וועגנאהמע דעס פאָנדס בעטריפט, זאָ האט דיא אונגארישע רעגיערונג דאס קאפּיטאל, וועלכעס מיט רעכט איינער קאָנפעססיאָן געהאָרט, נאָך ניכט בעריהרט אונד ווירד דיעס אויך ווייטער ניכט טהון. אונגארנס קראפט האט דאריין בעשטאנדען, דאס היער דיא רייבונגען צווישען דען פערשיעדענען רעליגיאָנסאנגעהאָריגען אויפגעהאָרט האט, פריהער אלס איבעראלל אנדערסוואָ. דיעזען פריעדען ביטטע איך זיא אויך פערנער צו ערהאלטען, אונד דאראום מאגע דיא פערפיגונג איבער דיעזע אנגעלעגענהייטען נור רוהיג דער רעגיערונג איבערלאססען ווערדען. (עליען!)

דען שטרייט צווישען דען פערשיעדענען קאָנפעססיאָנען הייסט מאן „קולטורקאמפף", איינען זאלכען האט דייטשלאנד זייט לאנגע יאהרען צו בעשטעהען, אונד איינען זאלכען האט מאן אויך פערזוכט, היער איינצופיהרען; אבער היער צו לאנדע איזט קיינע אויסזיכט פיר איהן פאָרהאנדען. הייטע האט דיא פערהאנדלונג דאריבער אנגעפאנגען, אונד מאָנטאג קאָממט דיא פעטיציאָן מיט דער טאפּאָלצאער פעטיציאָן, דיא ניכטס וועניגער פערלאנגט, אלס דאס דען יודען דיא עמאנציפּאציאָן צוריקגענאָממען ווערדע. אבער אויסער דעם פיערבלעטטריגען קלעעבלאטט איסטאָצי, אָנאדי, סאלאי אונד שימאָני ווירד קיין אָרדענטליכער דעפּוטירטער דאפיר שפּרעכען, וועהרענד דיא לינקע זיך גענצליך פאָן דעם אנטיסעמיטיסמוס לאָזגעזאגט האט. אונד פיר דיא פיער גראָבען קלאָטצע ווירד אויך געזאָרגט זיין, דענן טיסא, איראני, יאָקאי, טשערנאטאָני אונד שאמשיש ווערדען זיא מיט דער מאכט איהרעס וואָרטעס צו שאנדען מאכען, אונד דעם אללגעמיינען שפּאָטט פּרייזגעבען.

—

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (שפּאלטונג אין דער אונאבהענגיגקייטס-פּארטהייא.) אים קלוב דער אייסערסטען לינקען איזט דיא לענגסט פאָראויסגעזעהענע שפּאלטונג איינגעטרעטען. דיא אנטיסעמיטישען מיטגליעדער דער פּארטהייא, דיא אין דער געסטריגען קאָנפערענץ איינע שוועהרע ניעדערלאגע ערליטטען האבען, איבער ריכטען הייטע דעם פּארטייפּרעזידענטען לודוויג מאָטשארי איינע ערקלערונג, וואָרין זיא געגען דיא אנגעבליכע אויפשטעללונג איינעס נייען פּראָגראממס פּראָטעסטירען, אונד דען אויסטריטט אויס דער פּארטהייא אנדראָהען. דיא ערקלערונג איזט פאָן עמעריך סאלאי, געזא אָנאדי, האלאס, איוואן שימאָני אונד אנדערען אונטערצייכנעט. דיא שפּאלטונג איזט פאָלליג אָהנע ווייטערע פּאָליטישע בעדייטונג, בעפרייט יעדאָך דיא אייסערסטע לינקע פאָן דעם זיבערען קלעעבלאטט דאס זיא וויעדערהאָלט שענירטע. זאָוואָהל מאָטשארי וויא אוגראָן פאָן דער אייסערסטען לינקען ווערדען דען ליבעראלען שטאנדפּונקט דער פּארטהייא אין אללען קאָנפעססיאָנעללען אנגעלעגענהייטען אין דער בעפאָרשטעהענדען דעבאטטע איבער דיא רעליגיאָנספראגען, מיט דער גרעססטען ענערגיע בעטאָנען. — לודוויג מאָטשארי, דער פּרעזידענט דעם אונאבהענגיגקייטסקלובס ערהיעלט הייטע פאָלגענדעס שרייבען: העררו פּרעזידענט! דער אונאבהענגיגקייטסקלוב האט אין זיינער קאָנפערענץ פאָם 19. טען יענער איינען בעשלוס געפאסט, אין וועלכעם דער דיא יודען-עמאנציפּאציאָן אויסשפּרעכענדע געזעטצארטיקעל פאָם יאהרע 1867 אלס פּארטייפּראָגראמם ערקלערט ווירד. אינדעם וויר געגען דיעזען בעשלוס פּראָטעסטירען, דא אויסשליעסליך דיא לאנדעספּארטייפערזאממלונג, ניכט אבער דער אונאבהענגיגקייטסקלוב בערעכטיגט איזט, איין פּארטייפּראָגראמם פעסטצושטעללען, ערזוכען וויר זיא, דיעזע פערזאממלונג יע עהער איינצובערופען אונד ערקלערען וויר צוגלייך, דאס וויר ביז צו דיעזער צייט, דען קלוב-בעשלוס פיר אונס ניכט פיר בינדענד עראכטען. אבטענגספאלל, עמעריך סאלאי, געאָרג סעלל, איוואן שימאָני, געזא אָנאדי, ארטהור אָדעסקאלקי, דע סערעס יוליאוס בעקאשי.
— דער אונאבהענגיגקייטס-קלוב היעלט אין פאָלגע דיעזעס שרייבענס זאָננטאג פאָרמיטטאגס איינע קאָנפערענץ, דער פאָן טעם אויך פירסט אָדעסקאלקי אונד בעקאשי בייוואָהנטען, לודוויג מאָטשארי פּרעזידירטע. נאכדעם דערזעלבע דאס שרייבען דער אבגעאָרדנעטען סאלאי אונד גענאָססען פאָרגעלעגט, ענטשפּאנן זיך איינע ציעמליך העפטיגע געפיהרטע דעבאטטע. צוערסט ערגריף גאבריעל אוגראָן דאס וואָרט. דערזעלבע פיהרטע אויס, דאס דיא רעשפּעקטירונג דעם געזעטצעס איבער דיא יודען-עמאנציפּאציאָן קיין נייעס פּראָגראמם זייא, דעסהאלב זייא אויך דיא איינבערופונג איינער נייען פּארטייפערזאממלונג איבערפליססיג; דיא איניגע מיטגליעדער דער פּארטהייא דיא היעמיט אונצופריעדען זינד, קאָננען גאנץ איינפאך אויס דער פּארטהייא אויסטרעטען. יאָהאנן קאללאי אויס סאבאלטש שליעסט זיך דער אנזיכט דעם פאָררעדנערס אַן. — אָטטאָ הערמאן מיינט, דאס דיא יינגסטע קאָנפערענץ אין איהרעם בעשלוססע צו וויט געגאנגען זייא. ווענן מאן זיך אויך פיר דיא יודען-עמאנציפּאציאָן ערקלערט, קאָננטע מאן היעבייא אויך אַן דיא נאָטהיגע פערבעססערונג דענקען. — איגנאטץ העלפי זאגט: וויר וואָרען שאָן לענגסט פאָרבערייטעט דאראויף, דאס איינע שפּאלטונג אונאויסבלייבליך זייא. מאָגען דאהער דיא, וועלכע דען ריקשריטט פאָרדערן, אויס אונזערער פּארטהייא אויסשיידען! — אלאָיס אונגאר שפּריכט זיך אין דעמזעלבען זינע אויס. — וואלענטין האלאס מיינט, מאן זאללע בייא דעם פריהערען בעשלוססע בעהארען אונד קיינען נייען פאססען. עס זייא ניכט אונאומגענגליך נאָטהווענדיג, מיטגליעדערן דער פּארטהייא דירעקט דיא טהיר צו וויזען. — גאבריעל אוגראָן זאגט: מאן מוס ענדליך ענטשיעדען שטעללונג נעהמען. עס דאַרף ניכט וויעדער פאָרקאָממען, וואס יינגסט בייא דער קאפּאָשווארער וואהל געשאה, דאס זיך דיא מיטגליעדער דער פּארטהייא אין סעמיטען אונד אנטיסעמיטען טהיילטען. היעראויף שפּראַך דער פּרעזידענט דען בעשלוס אים זיננע דער אוגראָנ'שען אויספיהרונגען אויס.

* (איבער דיא אנטיסעמיטען-פראגע) אין דער אונאבהענגיגקייטס-פּארטהייא שרייבט טשערנאטאָני הייטע אים „נעמזעט": אין דען וואהלבעגינגען אויסטרייבען אונד געוויססענלאָזען געשעפטליעוען דעם אנטיסעמיטיסמוס איזט דער פאָראויסזיכטליכע קראך שאָן צו פערשפּירען. — דיא „אונאבהענגיגקייטס-פּארטהייא איזט ענדליך צור ערקענטניס געלאנגט, דאס איהר דיעזע לויזיגע אונד שאנדע מיט וועלכער זיא געוויססע העטצער דיעזער פּארטהייא בעהאנדעלטע, וויעדער צום נוטצען נאָך צור עהרע גערייכט. אין דער פאָרגעסטריגען קאָנפערענץ דער אונאבהענגיגקייטס-פּארטהייא האט יענע שאנדע איין ענדע ערהייכט אונד עס ווארדע — אויף אנטראג גאבריעל אוגראָנס — אויסגעשפּראָכען, דאס דיא עמאנציפּאציאָן אויפרעכטצוערהאלטען אונד דיעזע אויפרעכטהאלטונג פיר דיא מיטגליעדער דער פּארטהייא אלס איינע דער בינדענדען פּרינציפּיען אנצוזעהען זייא. עס איזט נעמליך זיכער דאס דיא העטצערייען דער אנטיסעמיטען פאָן דען אייסערסטען לינקען יענער פּארטהייא פיעל געשאדעט האבען, מיט וועלכער זיא זיך פערבינדען האבען אונד יענע פּארטהייא געשטערקט האבען, וועלכער זיא ניכט אנגעהאָרען. איך שאפפע אבער מיינע אנזיכט איבער דען בעשלוס דער פאָרגעסטריגען קאָנפערענץ דער „אונאבהענגיגקייטס-פּארטהייא" אויס דעם אללגעמיינען אינטערעססע דעס לאנדעס אונד זאָ בעגריסע איך איהן פריידיג אלס איינען היילזאמען קראפטצוואכס צור פערניכטונג יענעס שקאנדאלאָזען אונד שער-

טען יודען גינסטיגען גוטאכטען דער פעסטער פראָ-פעססאָרען אבּצישוועכען אונד פראָפעססאָר שייט-הויער אלס איינען מאנן ערשיינען צו לאססען. דער פערמאָגע זיינער אבשטאממונג דיא פארטייא דער יודען ערגרייפט. מוס איך פאָלגענדעס ערקלערען: אלס 30 יעהריגער פריינד דעס העררן פראָפעססאָרס שייטהויער האטטע איך געלעגענהייט זיינען טויפ-שיין צו זעהען. העדר שייטהויער איזט אוים טאָקע-טערבעש (זעמפלינער קאָמיטאט) אלס קינד כריסט-ליכער עלטערן געבאָרען; זיין פאטער וואר אפאָ-טהעקער, זיינע מוטטער דיא טאָכטער איינעס אָס-טערדייכישען שטאאטסבעאמטען. זיין שוויגער-פאטער לעבט נאָך; עס איזט דיעס דער בעריהמטע געשיכט-שרייבער דר' הערמאנן מיינערט. זיין שוואָ-גער, דר' טהעאָדאָר מיינערט, איזט פראָפעססאָר אן דער וויענער אוניווערזיטעט. העדר שייטהויער זעלבסט איזט אין זיינער יוגענד אים בענעדיקטינער קלאָסטער צו מארטינסבערג (בייא ראאב) ערצאָגען וואָרדען. וואָ געוויס קיין יידישער קנאבע אויפנאהמע זוכט אָדער פינדעט. היעמיט גלויבע איך גענינענדע בעוויזע ערבראכט צו האבען, דאס ווערהאָיזאי זיך דורך איינע נייע ליגע בעשמוטצט האט, דא העדר פראָפאָססאָר שייטהויער עבענזאָזוענינ יודע געווע-זען, אלס דעססען פאטער אָדער גראָספאטער.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 17. יענגער.

ברינן	7	47	51	85	95

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער:
יקותיאל הלוי לעדערער.

אנצייגע.

היערמיט בעעהרע איך מיך מיינעם נעעהר-טען קונדענקרייזע, וויא אללען אחים בני ישראל המהדרים אחר הכשר גמור דיא ערגעבענסטע אנ-צייגע צו מאכען, דאס איך דען ביז יעטצט געפיהר-טען ווינשאנק אין איין גאססענלאָקאל מאָהרענ-גאססע נומ' 1 פערלעגט אונד דיעזעם איינע טראק-טעריע בייגעפיגט האבע, וואָ מאן צו יעדער בע-ליעבינען צייט מיט דען בעסטען שפייזען בילליגסט אונד פראָמפּט בעדיענט ווערדען קאנן. אינדעם איך מיר איינען צאהלרייכען צושפרוך ערביטטע, צייכנע אכטונגספאָלל

משה גאָלדפאַרב,
מוכר ספרים, מאָהרענגאססע נ' 1.

אעטהערישע אֶלע,
עססענצען, אעטהערס אונד קאָלעררס
צור ערציינונג
פאָן אללען גייסטיגען געטרענקען,
וויא:
ליגערע, רום, שליוואָוויץ, טרעבער
אויף קאלטעם וועגע אָהנע אפּפאראטע,
עמפפיעהלט דיא פאבריק דעס

ארנאָלד וואטטעריך
בודאפעסט,

טאבאקגאססע, ווים-א-ווים דעם איזר' טעמפעל
פערנער ווינגעטטען, קאָרקע אונד אללע צור וויינ-פערבעססערונג נאָטהיגען ארטיקעל. ראָטהע וויינפאר-בע, שיללערפארבע, וויינבושעטט, היזענבלאזע, גלי-צערין, ווינשפריט, קלערונגספולווער, עטצ. צור ווינמאניפולאציאָן.

נייא! וויינפערמעהרונגסקאָמפּאָזיציאָן
מאניפולאציאָנסבוך אונד פרייזקוראנטע גראטיס.

וויכטיג
פיר
!פראָווינץ-קופּלייטע!

איך עמפפעהלע מיינע הויפטניעדערלאגע פיר אונגארן אין פערטינען

באָהמישען פאלטען-שטיעפעלן
פערנער
געוואלקטע רוסיש-יוכטען-שאָפטע
פאבריקסניעדערלאגע פאָן שאגרין, געמזען, קאָלבלעדער, וויכסלעדער, קוה-היטע, ראָסס-היטע, פיטטלינגע, שפאלטלעדער, בראנדזאָה-לען אונד פלעקלעדער
ניעדערלאגע
דער ברינער זאָהל-לעדער-פאבריק
פערנער אללע צוגעהאָרע פיר שוהמאכער:
צוג, פילץ, גארן, קלעבער. עטצ.

לעאפאָלד פלעסס, בודאפעסט,
קאָניגסגאססע נומ' 24.
☞ אויספיהרליכע פרייזקוראנטע ווענדע איך גראטיס.

☞ נייא איינטרעטענדע אבאָנענטען ערהאלטען דיא פאָרטועטצונגען אונזערעס היסטאָרישען ראָמאנעס,

„דער העלד פאָן ספּיר"

פאָן בעגינן אומזאָנסט צוגעזענדעט, זאָ לאנגע אונזער פאָר-ראטה רייכט.

דיא

מצות-מאשינע
פאָן

פייוועל ליפּאָט,
בודאפעסט,
ראדיאל שטראססע

האט זיך אין יעדער הינזיכט אלס פאָרצוגליך בעוועהרט, זאָוואָהל אין הינזיכט דעס כשרות, אלס אויך בעציג-ליך ערשפארניס אן ארבייטסקראפט, דא דיא גאנצע מאניפולאציאָן פאָן 6 מענשען בעזאָרגט ווערדען קאנן, וועהרענד צום וועלגערן דער מצות איינע גאנצע מאססע פערזאָנען בענאָטהיגט ווירד אונד מאן דאבייא לייכט איינעם „בלבול" אויסגעזעטצט איזט —.

הערפאָרראגענדע אָרטהאָדאָקסע ראבבינען האבען זיך פיר דיא איינפיהרונג דער מצות-מאשינען אין דען געמיינדען אויסגעשפּראָכען אונד איזט עס דאהער אנגעציינט, דאס דיעיעניגען געמיינדען. וועלכע זיך איינע זאָלכע אנשאפּפען וואָללען, עהעסטענס אן דיא נעפערטינטע פבריק זיך ווענדען, וואָ זיא דאס בעסטע ענטגעגענקאָממען בעצינליך דעס פרייזעס פינדען ווערדען.— שולבענקע פיר געמיינדעשולען, לויט פאָרשריפט קולטוסמיניסטעריאומס וינד פאָררעטהיג.

אינזעראטע.

שטעללענגעזוך.

געפערטיגטער זוכט אין איינער אָרטה' קהלה וואָ זיך איהם דיא געלעגענהייט דארביעטעט, זיינע פיער קנאבען מגדל לתורה צו זיין, איינע שטעללע אלס שו"ב ב"ת וקורה. דערזעלבע איזט אים בע-זיטצע פאָן קבלות פאָן רבנים צדיקים וגדולים, האט איינע אנגענעהמע שטיממע לעבוד בקדש אונד שטעהען איהם דיא בעסטען צייגניססע איבער זיין רעליגיאָזעס אונד מאָראלישעס בעטראגען פאָן דען הערפאָרראגענדסטען ראבבינען צור פערפיגונג.

ה"ק ליפמאנן קלוגער, אין יאנאָשהאז.

ביין בענאָ

הוט אונד קירשנערוואארען פאבריקס-ניע-דערלאגע

בודאפעסט, גראָסע פעלד-גאססע.

עמפפיעהלט זיין וואָהלאססאָרטירטעס לאגער אללער סאָר-טען פילצ- אונד צילינדערהיטע, פלישהיטע, מיטצען אונד קאפּפען פיר קינדער, מופפע אונד פעלצוואא-רען פיר פרויען, צו דען א י ס ע ר ס ט ביל-ליגען פרייזען.

☞ גענצליכער אויספערקויף. ☜

וועגען אויפלאָזונג אונזערעס ען גראָס אונד דעטאיל-געשעפטעס ווירד דאס געזאממטע וואארענלאגער, בעשטעהענד אוים

כינאזילבער-, בראָנצע-, לעדער- אונד לוקסוס-גאלאנטעריע-וואארע,

זאָוויא אוים איינעם רייכהאלטיגען סאָרטימענט

☞ קינדערשפיעלוואארען ☜

אונטער דעם האָסטענפרייזע גענצליך אויספערקויפט.

דעם פובליקום ביעטעט זיך געלעגענהייט וואארע זאָ בילליג, וויא נאָך ניע אנצושאפפען. — גלייכצייטיג ווערדען דיא אים ען גראָס-לאגער בע-פינדליכען עסבעשטעקע, לאָפפעל, בירסטען, לעדער אונד נאדלערוואארען, אללע סאָרטען קנאָפּפע, פפייפען אונד ראהרע, זאָוויא אללע גאַט-טונגען קראוואטען אונד וועשע מיט בעדייטענדעם ראבאטט אבגעגעבען. — האָכאכטענד

Brüder Rothauser,
Budapest, Ecke Königsgasse.

טאגען ווארדע דיא גאנצע וועלט מיט דעם מאני-
פעסט דעם פרינצען נאפאלעאן איבערראשט. היטע
קאממט דיא נאכריכט פאן איינעם צווייטען געגען דיא
רעפובליק געפלאנטען אומשטורץ. איינע דעפעשע
לייטעט נעמליך: „אין פראנקרייך ווארדע איינע לע-
גיטימיסטישע פערשווארונג ענטדעקט. דער פיהרער
דער פערשווארער איזט גענעראל בעראן בארעט-
טע, דער אים דען רייהען דער ארמעע שאן 30000
סאלדאטען אנגעווארבען האט. דיא פערשווארער
האבען אין דער פראווינץ גראסע וואפפענפארעטהע,
אין לאנדאן ליעגען 8 מילליאן גולדען צו דיעזעם
צוועקע אין איינער באנק דעפאנירט. דער 21 יענער
וואר איסערזעהען אלס טאג צום בעגינן דעם
שטאאטססטרייכעס. אן דיעזעם טאגע האטטע איין
„מאניפעסט" פאם גראפען שאמבארד ערשיינען זאל-
לען אונד גענעראל בארעטטע העטטע דענזעלבען
אלס היינריך V. אויף דען פראנצאזישען טהראן צו-
ריקפיהרען זאללען; דיעזער גראף פאן שאמבארד
ענט שטאממט דעם קאניגסהויזע „בארבאן" אונד לעבט
אויף זיינעם גוטע אין פלארידארף ביא וויען, שאן
פיעלע יאהרע אין שטיללער צוריקגעצאגענהייט.
יעטצט וואללטע ער עס פערזוכען דיא פערלארענע
קאניגסקראנע ווידער צו ערלאנגען. נון האט א בער
„יעראמע נאפאלעאן" דער פאן דיעזעם אנשלאג
וואסטע דיא גאנצע זאכע פערדארבען. ער האט דאס
שפריכווארט „ווער פריהער קאממט, דער מאהלט פרי-
הער" בעפאלגט אונד איזט מיט זיינער פראקלאמאציאן
דעם עדלען גראפען צופאר געקאממען; דאס ער מיט
זיינעם מאניפעסט קיינען בייפאלל געפונדען, דאראן
איזט נאפאלעאן זעלבער שולד. מיט איינעם פאפיער-
וויש קאנן מאן קיינען שטאאטסשטרייך איספיהרען.
גאניץ אנדערס איזט נאפאלעאן דער דריטטע פאר-
געגאנגען ער האטטע זיך פארערסט דעם מיליטערס
פערזיכערט אונד ליעס קאנאנען אין דען גאססען
איפשטעללען. איין זאלכעס מאניפעסט ווירקט. נון
דיעזע צייטען זינד פארא יבער, פראנקרייך איזט דו ך
נאפאלעאן דען דריטטען געדעהמיגט ווארדען.
פראנקרייך האט דורך איהן זיינע צוויא שאנסטען
פראווינצען עלזאס אונד לאטרינגען פערלארען, אונד
איסערדעם 5 מילליארדען אן דייטשלאנד קריעגס-
ענטשעדיגונג צאהלען מיססען. דעסהאלב איזט דער
נאמע „נאפאלעאן" זאוואהל ביא דען סאלדאטען,
וויא ביא דען בירגערן פערהאסט אונד דעסהאלב האט
אייך דאס מאניפעסט דעם פרינצען יעראמע נאפא-
לעאן קיין „עבא" געפונדען, דא זיך קיין פראנצאזע
מעהר פיר איינען נאפאלעאן בעגייסטערן קאנן.

* (בראנדאונגליק אין רוס-
לאנד.) אויס בערזאן קאממט דיא שרעקענסקונ-
דע, דאס דיא רייכסטען מאגאצינע אונד שאנסטען
הייזער דער שטאדט אין פלאממען שטעהען. דאס
פייער ווירד פאן איינעם העפטיגען ווינדע וויטער-
געטריעבען אונד ריכטעט גראסע פערהעערונגען
אן. דער שאדען איזט אונגעהייער. מאן פערמוטהעט
איינע בראנדלעגונג. דיעזער שלאג פיר דיא האנ-
דעלסוועלט, זאוויא דער אומשטאנד, דאס היער איי-
נע מענגע איטלענדישער יודען אין פאלגע דעם ניי-
ען געזעטצעס, וואגאך פאן יעדעם איינע שטייער פאן
860 רובעלן פערלאנגט ווירד טאגטעגליך איהרער
איסווייזונג אויס דעם לאנדע ענטגעגענזעהען, מאכט
דיא שטיממונג איממער געדריקטער.

* (איבער דען צירקוסבראנד
אין בערדיטשעו) ווירד אויס אדעססא
פאם 15-טען דיעזעם געשריעבען: אלס אם אבענדע
דעם רוססישען ניי-יאהרספעסטעס געגען 2000 פער-
זאנען דען צירקוס אנגעפיללט האטטען, בעגאנן פאן
איינעם האלב בעטרונקענען פובליקום דיא פאר-
שטעללונג אום 8 אוהר. אין ערמאנגעלונג פאן גאס-
בעלייכטונג וואר אין איינעם ווינקעל דעם צירקוס
איין מיט פעטראלעאום געפיללטעס גראסעס פאס
איפגעשטעללט' ווארויס דיא לאמפען געפיללט צו
ווערדען פפלעגטען. געראדע איבער דיעזעם פאססע
הינג איינע לאמפע, וועלכע וועהרענד דער פארשטעל-
לונג אנגעצינדעט ווארדע אונד דיא אויס איינער ביז-
הער נאך ניכט בעקאנטען אורזאכע געגען 9 אוהר
אבענדס פלאטצליך הינונטערפיעל אונד דאס גאנצע
פאס פעטראלעאום אין בראנד שטעקטע. דאס פיי-
ער פערברייטעטע זיך זאפארט איבער דען גאנצען
צירקוס אונד אין דער פערווירונג קאנטע דיא מענ-
גע דען איינציגען איסגאנג, וועלכער עקסיסטירטע,
ניכט גלייך פינדען. ווער ניכט דען מוטה האטטע,
מיטטען אין דען פלאממען איבער דיא ברעטטער-
וועגדע הינויסצישפרינגען, דער מוסטע צוגרונדע גע-
הען. דיא גאנצע שטאדט וואר פאר דעם אין פלאמ-
מען שטעהענדען צירקוס פערזאממעלט; עלטערן
זוכטען איהרע קינדער, קינדער איהרע עלטערן,
אבער ניעמאנד וואגטע דען קאמפף מיט דעם פייער
איפצונעהמען. פאן דער לאשמאנגשאפט וואר ניע-
מאנד צו זעהען, דא דיעזעלבע, וויא עס הייסט, זיך
איינען גראסען ניי-יאהרסריש געהאלט האטטע. עס
גיבט קיינע פאמיליע, דיא ניכט אירגענד איין מיט-
גליעד ביא דיעזעם בראנדע פערלאר. ביזהער ווּאר-
דען געגען 500 טאדטע קאנשטאטירט, פאן דענען דיא
מייסטען קוים מעהר צו ערקעננען זינד. געגען 200
פערזאנען זינד מעהר אדער וועניגער פע ווּאונדעט
וואָרדען.

* (קעזמארק קאמיטאט ציפ-
סען.) טיעף ערשיטטערט מיט בעקלאממענען
הערצען קאממע איך איהנען איינען טרויערפאלל
צו מעלדען, וועלכער דער היעזיגען ארטה' געמיינ-
דע איינען אונערזעטצליכען פערלוסט געבראכט
האט. הרבני ר' נח יוחנן קירין ז"ל איזט לייִדער
ניכט מעהר אונטער דען לעבענדען. ביום ב' בשלח
געמליך ב' שבט ווארדע דער עדלע בידערמאנן
נאך קורצעם ליידען אים אלטער פאן 70 יאהרען
פאם אירדישען אין דאס בעססערע יענזייטס אבגע-
רופען . . . דער הייםגעגאנגענע צעהלטע צו דען
הערפארראגענדסטען מיטגליעדערן דער אומגעבונג
אונד ווארדע אים יאהרע 1867 צום קאנגרעסדעפו-
טירטען ערנאננט — אונד האט שטעטס פיר דיא
ערהאלטונג דער ת"ה געווירקט. צור צייט אלס
דער פערבליעבענע ז"ל זיינע וואהנשטעטטע צו
קעזמארק איפגעשלאגען, וואר דיא היעזיגע קהלה
איינע גאניץ אונבעדייטענדע, צו דען געמיינדען גאר
ניכט רעכנונגספעהיג, דאהער צעהלטע הרבני ר'
נח יוחנן קירין ז"ל אויך אונטער דען גרינדערן דער
היעזיגען געמיינדע אונד וואר אין זיינעם וואהל-
שטאנדע, דא ער מיט שפראסלינגע ניכט בעדאכט
ווארדע, פאטער האבהערציגער וואהלטהעטער
אונד פירזארגער ארמער וויזען.— ביא דער חברא
קדישא פונגירטע ער ביז צור לעטצטען שטונדע
אלס „גבאי". וואדורך איהם ליעבעס-אבען צו שפענ-
דען אונד צו איבען איין ערגיעביגעס פעלד געבא-
טען וואר. הרבני ר' נח יוחנן קירין ז"ל פערזאה
אללייעדרליך אין ר"ה וי"כ דאס וויכטיגע מוסף גע-
בעט אונד זא ווארדען פאן דעם ענטשלאפענען דיא
דרייא גרונדפיילער אונזערער רעליגיאן, נעמליך
תורה עבודה וג' חסדים געהעגט אונד געפפלעגט.
ביום ג' פאנד דיא לויה שטאטט. אונזערע גלויבענס-
ברידער אים דער אומגעבונג האטטען זיך אללע
איינגעפונדען, אום דען טהייערען פערבליעבענען
דיא לעטצטע עה"ע צו ערווייזען. דיא עהרווי הער-
רען ראבבינער צו קעזמארק אונד הונסדארף היעל-
טען ערשיטטערנדע הספדים אונד שילדערטען אין
רעכט ערגרייפענדער ווייזע דיא האהען טוגענדען,
דיא וואהרהאפטע פראממיגקייט דעם אין פריעדען
ענטשלוממערטען. מאגע דער אב הרחמים זיינער
הארטגעפריפטען גאטטין, וועלכע נון אין יאממער
אונד וועהגעשריייא איינזאם אונד אדע דא שטעהט.

קענכטע דער יודען? איהר טראגעט דיא וואפפען אין דער
האנד אונד געברויכעט זיא נור צום שוטצע דער
עלענדען ווידערזאכער דעם הערין? . . . זא וויססעט דען,
דאס היער אין סעפור דיא עלטערן דער געבענעדייטען יונג-
פרויא, דער הייליגע יאאכים אונד דיא הייליגע אננא גע-
וואהנט, דאס אויף דעם גרונדע איהרעס הויזעס, אין וועל-
כעם זיא געוואהנט, איינע קירכע זיך ערהאבען, וועלכע אבער
דיא יודען, געשיטצט פאן דען פריווילעגיען איינעס היידני-
שען קאיזערס, אין איינע סינאגאגע פערוואנדעלט האבען.
דיעזע פריווילעגיען זינד צעררייססען, היער זעהט דיא פאלל-
מאכטען אונזערעס קאיזערליכען הערין, דיא מיר געשטאט-
טען, אין גלנול קירכען צו בויען וואָ עס מיר בעליעבט, אונד
זא זאלל דיעזער גרייעל ניכט מעהר געדולדעט ווערדען,
אונר איך פאָרדערע אייך אויף, מיך צו אונטערשטיטצען,
יענע סינאגאגע ווידער אין איינע קירכע דעם הייליגען יאא-
כים אונד דער הייליגען אננא צו פערוואנדעלן אונד זיא צו
איינעם וואממעלפלאטץ דער גלייביגען צום היילע דער מענ-
שען צו מאכען. גלויבט נור, הונדערטע וואנדערן היער אום-
הער אונד שמאכטען אים פערבארגענען נאך דעם היילע,
אונד וואגען עס ניכט, דאמיט הערפארצוטרעטען. אבער צייי-
גען וויר איהנען, דאס עס אונס ערנסט איזט, זא ווערדען
זיא זיך נון אום אונס שאארען אונד דיא הייליגען רייִמע
מיט אנדעכטיגען פיללען."

דיא צוהארער ווארדען מעכטיג ערגריפפען, ריססען
דיא שווערטער הערדים אונד פאָרדערטען יוחנן אויף, זיא
צום אנגעגעבענען פלאטצע צו פיהרען. וואס וואוסטען זיא,
דאס דיער שלויע רעדנער וואהרעס אונד פאלשעס געמישט,
אום זיא זיך דיענסטבאר צו מאכען? אללערדינגס בעריכ-
טעטע איינע זאגע, דאס יאאכים אונד אננא אין סעפור גע-
וואהנט; אבער ניעמאלס האטטע זיך היער איינע כריסטענ-
געמיינדע בעפונדען, ניעמאלס איינע קירכע געשטאנדען,
אונד אום זא וועניגער וואר זיא אין איינער סינאגאגע פער-
וואנדעלט ווארדען. אבער יע לייכטער ער דאדורך דיא סאָל-
דאטען פיר זיך געוואנן, דעסטא טיעפער צונליך מוסטע
דיא וואונדע זיין, דיא ער דאמיט דען יודען שלוג. ער בע-
שוויכטיגטע דיא סאלדאטען פיר דען אויגענבליק אונד
זעטצטע איינען בעפעהל אן דיא פארשטעהער דער שטאדט
אויף, בינגען 3 טאגען דיא בעצייכנעטע סינאגאגע צו רייִמען
— עס וואר דיא גראסטע, אלטעסטע אונד פרעכטיגסטע
דער שטאדט — אום זיא צו איינער קירכע צו ווייהען.

איין שרייא דעס ענטועטצענס ערהאב זיך — עס וואר
ענטשיעדען: היער מוסטע עס צום איסברוכע קאממען.

הונא פערזאממעלטע דאס „סנהדרין" דער שטאדט,
פערזאממעלטע דיא פארשטעהער יעדעס קווארטיערס, פער-
זאממעלטע איינצעלן דיא מעננער יעדעס שטאדטטהיילס —
ער לעגטע איהנען איינפאך דיא פראגע פאר: ער פיהרטע
קיין ווארט דער איבעררעדונג הינצו — אללע וואָרען איינינ,
קיינע שטיממע ערהאב זיך דאגעגען: „עס נאלט אונטער-
נאנג אדער זיעג!" — דיא פארבערייטונגען ווארדען גע-
טראָפפען. אללעס וואר געריסטעט, ערנסט, שווייגזאם. יוחנן
דער משמד צייגטע זיך ווידערהאָלט אין דער שטאדט. זאָ
וויא ער ערשיען, וויך אללעס אויס, אונד ער זעטצטע איינ-
זאם אין דען מענשענלעערען שטראסען זיינען וועג פאָרט.
אבער קיינער בעשימפפטע איהן, קיינער מאכטע מינע,
איהם איין לייד אנצוטהון.

אם מארגען דעם דריטטען טאגעס צאָג איין גראסער
טהייל דער ראמישען בעזאטצונג אונטער דעם לויטען האָר-
נערקלאנג, יוחנן מיט איינעם גראסען קרוציפיקסע אין דער
מיטטע, צו דען טהארען דעם קאסטעללס הערויס אין דיא
שטאדט צו דעם פלאטצע דער הויפטסינאגאגע היניין. זיא
פאנדען דען פלאטץ פאָללינ מענשענלעער; דיא טהארע
דעס גראסען אונד ווייטלייפיגען געביידעס שטאנדען אָפפען
אונד עבענזא דיא טהירען דעם „ארון הקדש", אויס וועלכעם
דיא „ספרי תורה" ענטפערנט ווארען; זאנסט וואר אללעס
אונאנגעריהרט געבליעבען. דיא ראמער מאכטען פאר דעם
איינגאנג האלט, דאנן צאָג דער גראסערע טהייל מיט יוחנן
אין דאס אינגערע דעס געביידעס היניין, וועהרענד איין קליי-
נער טרופפ פאר דעם טהארע איפגעשטעללט בליעב. דיא
היניינגעקאממענען בעגאנגען אללעס אומהערשטעהענדע
איפצוריימען, אום פלאטץ צו געווינגען. דא מיט איינעם
מאלע דראנג איין דראהנענדער רוף, וויא אוים טויזענד קעה-
לען דורך דיא לופט, אונד הערפאָרבראכען אוים אללען
געבענשטראסען מאססען בעוואפפנעטער מעננער, אן דער
שפיטצע הונא, אונד שטירצטען זיך יעהלינגס אויף דיא
פאר דעם טהארע שטעהענדען סאלדאטען. דער אנשטורם
וואר זא פלאטצליך אונד זא מאססענהאפט, דאס דיעזע
ווערער צייט נאך רוים האטטען, פאָן איהרען וואפפען גע-
נינענד געברויך צו מאכען. אונטער דען וויטהענדען שריי-
כען דער אנגרייפער פיעלען פיעלע, אונד דיא אנדערען
פלאהען אין דיא סינאגאגע היניין, דורך איהרען הילפע-
אונד שרעקענסרוף ענטזעטצען אונטער איהרען קאמעראדען
פערברייטענד. אלס זיא דיא אורזאכע ערקאנגט האטטען,
שטירצטען זיא פאר, אבער איין האגעל פאָן פיילען אונד
לאנצען פוהר אויף זיא לאָז אונד שרעקטע זיא צוריק. דיא
אפפיציערע קאממאנדירטען צוריק, אונד איילינגסט ווארדען
דיא טהארע געשלאָססען אונד פאָן אינגען פערבארריקא-
דירט. דיא אנגרייפער טהאטען ניכטס, אום דיעס צו היג-
דערן, אבער קוים וואר עס געשעהען, זא פלאגען פאָן אל-
לען זייטען דורך דיא אפפענען פענסטער בראנדפפיילע אין
דאס אינגערע, פיעלען אויף דיא דעקען אונד פעפפיכע,
אויף דיא זיטצע אונד געריסטע, אונד דיעזע פינגען פייער,
דאס באלד זעהר דיכטע רויכוואָלקען אללע רייִמע דעם גע-
ביידעס ערפיללטען, אונד דורך דיא פענסטער וואללענד.
דען פיינדען בעצייכנטען, דאס איהרע ליסט
געלונגען.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

ליבען שווינדעלס, וועלכער מיט דעם שטאאטס־קרעדיט אונד דער רוהע אונזערעס פאטערלאנדעס אין שטרעפליכעס שפיעל טרייבט, אָהנע דיא מאָגליכקייט, צו איינעם אנדערן רעזולטאטע צו געלאנגען, אלס צו אוכבריבען דער בלינדען ליידענשאפטען, וואָבייא דאנן דיא אויפגעהעטצטען פיר דיא אויפהעטצער ביסען. עס איזט וואהרליך זעהר אן דער צייט, אונגארנס געזונדע לופט פאן יענער אונגעזונדען העטצערייא צו רייניגען, וועלכע אין דרעזדען אידרען העכסטענזאבבאט געפייערט האט אונד אין דען עדעמאליגען רוסישען מיניסטער איגנאטיעף איהרען ענערגישעסטען אפאסטעל פערעהרען קאָננטע.

* (צור אינגעלעגענהייט פאָן טיסא־עסלאר.) קארל אֶטוואָש ארבייטעט אן איינעם לעטצטען מעמאראנדום, אין וועלכעם דיא פריילאססונג דער פערהאפטעטען פערלאנגט וירד נאכדעם דורך דאס ארצטליכע גוטאכטען ביז צור געוויסהייט ערוויעזען זייא דאס דער אין טיסא־דאדא אויפגעפונדענע לייכנאם דעריעניגע דער עסטהער שאָלימאָשי זייא.

* (קליינע נאכריכטען.) 1) גיערס דער רוסישע מיניסטער דעם אייסערן קאָממט אם 2־טען נאך וויען אונד איבערבריגנט איין האנדשרייבען דעם צארען אן אונזערן מאָנארכען. — 2) פרינץ קארל, ברודער דעם דייטשען קאיזערס ווילהעלם איזט אים אלטער פאָן 82 יאהרען פלאָטצליך געשטאָרבען. דאס דייטשע קראָנפרינצענפאאר זאָללטע דיא זילבערנע האָכצייט פייערן אין פאָלגע דעם איינגעטרעטענען טאָדעספאללעס אונטערבלייבען אללע פעסטליכקייטען. — 3) אוים האמבורג ווירד געמעלדעט: דאס דאמפפשיף „צימבריא“ איזט אויף דער רייזע נאך נעוויאָרק אם פרייטאג מיט דעם דאמפפשיפף „סולטאן“ צוזאממענגעשטאָסען אונד איזט באלד פערזונקען, דיא רייזענדען רעטטעטען זיך אין באָאטען. אין איינעם באָאטע קאמען 39 פערזאָנען אין קוקסהאפען געלאנדעט. עס וואורדען 6 שיפפע אויסגעזענדעט אום דיא פעראונגליקטען צו זוכען.

* (אבענדערונג דער מיליטערטאקסע.) דער רייכסטאג האט דאס געזעטץ איבער דיא מיליטערטאקסע אבגעענדערט אונד צוואר וואורדען אנשטאטט 5 קלאססען 10 צאהלונגסקלאססען איינגעטהיילט. דיא טאקסע דריטנגען וועלכע דיעזע שטייער נאך ערווערבשטייער צווייטער אונד דריטטער קלאססע ענטריכטען, וואורדע דיא שטייער פאָן 5 גולדען אויף 8 גולדען העראבגעזעטצט —, צווייטענס ווען צו איינער הייזהאלטונג מעהרערע מינדעריעהריגע זאָהנע געהאָרען, וועלכע דיא מיליטערטאקסע צו צאהלען פערפפליכטעט זינד, זאָ האט דער פאטער בלאָס פיר דען עלטעסטען דיא גאנצע טאקסע, פיר דיא איבריגען נור דיא האלבע טאקסע צו ענטריכטען. דער צאהלונגסטערמין וואורדע פאָן יענער אויף אָקטאָבער פערלעגט דיעזער טאג וואורדע אויך דאס געזעטץ געשאפפען, דאס טאגלאָהנער גאר קיינע שטייער צו צאהלען האבען. דאפיר וואורדען ווידער דיא געלדאיינלאגען אין דען שפארקאססען בעשטייערט.

* (דאס שוואָרען אין דייטשלאנד.) ויר האבען לעטצטהין בעריכטעט, דאס דער גייסטליכע האפקע אין בערלין צו 200 מארק שטראפע פעראורטהיילט וואורדע, וויל ער זיך געווייגערט האט פאָר איינעם יידישען ריכטער דען אייד אלס צייגע אבצולעגען. אום זאָלכען פארקאָממניססען פאָרצובייגען, האבען דיא קלעריקאלען בעשלאָססען, איינען געזעטצאנטראג איינצובריגנען, נאך וועלכעם איין יעדער שוואָרענדע פערלאנגען דארף, דאס דער ריכטער מיט איהם פאָן גלייכער רעליגיאָן זיין מיססע, זאָ דאס איינעם כריסטען נור איין כריסט, איינעם יודען נור איין יודע דען אייד אבנעהמען דארף. זאָ וואר עס יא אין פריהערען צייטען איך, וואָ איממער דער ראבבינער צוגעגען וואר ווען איין יודע שווערען מוסטע.

* (עקספלאָזיאָן.) פאָן מילוואָקע (אמעריקא) האבען ויר נייליך דער גראָסען בראנד איינעס האָטעלס געמעלדעט, וואָ זאָ פיעלע מענשען אומגעקאָממען זינד. איין נאָך גראָסערעס אונגליק העטטע דאָרט פאָריגע וואָכע אים טהעאטער פאססירען קאָננען; דענן וועהרענד דער פאָרשטעללונג פערלאָשטען פלאָטצליך אללע גאסליכטער, איין דאָננער־עהנליכער שלאג ערטאָנטע, אונד דיא דעקע איבער דער ביהנע שטירצטע מיט אללען מאשינען הערונטער, געמישט מיט מענשליכען לייבען. דיא בייא איינעם פייערשיין זיכטבאר וואורדען. מאן קאנן זיך דענקען וועלכע פערווירונג ענטשטאנד, אונד פיעלע מענשען ווערען ערדריקט וואָרדען ווענן ניכט איין מאנן אויף דער ביהנע איינען מאגנעזיאומדראטה אנגעצינדעט אונד געשריען העטטע, דאס קיינע געפאהר זייא, וואָדורך זיך דאס פובליקום בערוהיגטע אונד לאנגזאם דאס טהעאטער פערליעס.

* (אוים דער לעטצטען פאָלקסצעהלונג) דאס מאן צוזאממענגעשטעללט: דאס אין בודאפעסט פאָן פיר יודען איינער איין האנדעלסמאנן אונד פאָן פינף יודען איינער איין האנדווערקער איזט. פערנער האבען זיך 60,000 יודען אלס מאדיארען ערקלערט, דאס הייסט אנגעגעבען דאס איהרע מוטטערשפראכע דיא אונגארישע איזט.

* (דאס בודגעט דער פעסטער איזרא. געמיינדע.) דעם אונס פאָליעגענדען בודגעט דער פעסטער איזר. געמיינדע פיר דאס יאהר 1883 ענטנעהמען ויר פאָלגענדע דאטען: דיא געזאממטאויסגאבען זינד מיט 192.068 גולדען, 34 קר׳ פערנאנשלאגט, דענען אוס אייניגע הונדערט גולדען געריננערע איינגאהמען געגענאיבער שטעהען; דאס דעפיציט פאָן 680 גולדען 67 קר׳ איזט אים פערגלייך צור האָהע דעם בודגעטס פערשווינדענד געריננג. דיא רעליגיאָזען אויסגאבען (טעמפעל. אונד סינאגאָגענפערוואלטונג) זינד בלאָס מיט 30,000 גולדען פעראנשלאגט. גראָסע סוממען זינד דעם אונטעריכטע, דער ארמען אונד קראנקענפפלעגע צוגעווענדעט. פיר אונטעריכטסצוועקע זינד 32,354 גולד׳ איינגעשטעללט אונד צוואר קנאבענשולע 11,179 גולדען, מעדכענשולע 6215 גולדען, רעליגיאָנסאונטערייכט 12,970 גולדען, תלמוד ־ אונטעריכט 1960 גולדען. דיא קאָסטען דעם געמיינדעשפיטאלס בעלויפען זיך אויף 20,338 גולדען יעהרליך; פאָן דיעזער סוממע פינדעט נור 7256 גולדען 82 קר׳ דורך דיא איינגאהמען אונד שטיפטונגען דעם שפיטאלס איהרע בעדעקונג; דער גראָסטע טהייל דער דיפפערענץ פאָן 13500 גולדען ווירד דורך דען שטיפילירטען 80־פערצענטיגען ביטראג דער „חברא קדישא“ (10,464 גולדען) בעגליכען. דיא ארמענאונטערשטיטצונג איזט מיט 12,900 גולדען פעראנשלאגט. וועלכע סוממע דורך פערשיעדענע זאממלונגען, וויא אויסשטאטטונגס זאממלונגען (4800 גולדען), פרייאטע שפענדען (1600 גולדען), שפענדען צור ווינטערפערטהיילונג (1600 גולדען), שטיפטונגסאינטערעססען (1290 גולדען). ערטרעגניס דער זאממעלביכסען (400 גולדען) אויזווי אויפגעבראכט ווירד. דיא וואיזענערהאלטונג בעלאסטעט דיא געמיינדע מיט 4370 גולדען, דיא בעקליידונג דער ארמען שולקינדער 3000 גולדען; דיא זופפען־אנשטאלט ווירד מיט 100 גולדען אונטערשטיטצט פיר שטיפענדיען זינד 600 גולדען אויסגעזעטצט. דיא קאָסטען דער אללגעמיינען געמיינדעפערוואלטונג בעטראגען 28,050 גולדען; אן פענזיאָנסצולאגען פיר ארבייטסאונפעהיגע דאמעסטיקען זינד 5218 גול׳ אים בודגעט איינגעשטעללט.

* (איינע נייע פערשוואָרונג געגען דיא רעפובליק.) פאָר אייניגען

פאָלליעטאָן.

דער העלד פאָן סעפור.

(21־טע פאָרטזעטצונג.)

הונא קאָננטע אין דיא פערויכערונג אמרס׳ס, היער מיט מרים געשפראָכען צו האבען, קיינען צווייפעל זעטצען, אונד עס וואר נון צו געוויס, דאס יענער פעררוכטע רייבער מרים אנדערס וואָהין געבראכט האבען מוסטע. קיינער שפראך עס אוים, אבער זיא פיהלטען נור צו גוט, דאס דיעס אוים באָזען אבזיכטען געשעהען זיין מיססע. אין דער טהאט האטטע דיא נעהע דער לייטע בייא דיעזעם טהורמע יוחנן בעאונרוהיגט, אונד ביים אנברוך דער נאכט בראכטע ער מיט הילפע אייניגער פערטרויטען מרים אין איינען אנדערן ענטלעגענערען טהורם אויף איינעם וייטענהאָפע. הונא וואר פאָלל פערצווייפלונג — אבער דיא דרייא מוסטען אן דען ריקצוג דענקען, דענן איין ווייטערעס פאָרריקען אונד נאכפאָרשען אים קאסטעלל ווערע עבען זאָ געפעהרליך, וויא נוטצלאָז געוועזען. זיא שטיעגען ווידער אין דען אונטעראירדישען גאנג הינונטער, דער ציממערמאנן בעפעסטיגטע דאס אויפגעשלאגענע ברעטט ווידער זאָ זאָרגפעלטיג וויא מאָגליך, ויא האָבען דיא הערויסגעשניטטענען באלקענשטיקע ווידער אין דיא האָהע אונד מאכטען ויא דורך קייל פעסט.

„אמרס, (זאגטע הונא) איך זאָלל זיא ניכט אנדערס, אלס דורך בלוטיגען קאמפף ווידער ערריגנען. אבער דיא שטונדע דעם קאמפפעס מוס שנעלל קאָממען!“

XIII.

דיא נאכריכט פאָן דעם איבערפאלל אים הויזע הונאי׳ס פאָן דעם מאָרדע דעם „נשי“ אונד דעם רויבע זיינער טאָכטער גינג דורך דאס גאנצע לאנד פאָן שטאדט צו שטאדט, פאָן פלעקען צו פלעקען. דיא טרויער הערריבער וואר איינע גראָסע, איינע טיעף ערשיטטערנדע. ווער וואר יעטצט זיכער, וועגן זאָלכעס פערברעכען אן דעם מארדללאָזעסטען, עהרווירדיגסטען גרייזענהויפטע, אן דעם ערסטען אונד בעסטען דעם פאָלקעס פעראיבט ווארד? דאצו נון נאך דיא לאסטען, דיא אין אונערטרעגליכער ווייזע דער בעפאָלקערונג דעם קליינען „גלגל“ אויפגעבירדעט וואורדען, וועלכע דיא שווערען קאָסטען דעם קריעגעס אללין צאהלען זאָללטען. סעפור וואר פאָלליג אויסגעזויגט; דיא ווענינגסטען בייגער קאָננטען נאָך עטוואס לייסטען; דיא עקסעקוציאָנען פאָנדען טעגליך שטאטט; אבער דיא לייטע מוסטען צוזאר, ווידערזעטצטען זיך יעדאָך אין קיינער ארט. אבער עהנליכעס האטטע מאן יעטצט איבער אללע שטעדטע גלגול׳ס פערהענגט. דיא געזאנדטען דער פערשיעדענען יודען צאָגען דורך דאס גאנצע לאנד, אונד, פאָן הונאים באָטען בעגלייטעט, פאכטען זיא איבעראלל דיא פלאמטען דעם צאָרנעס אן; איבעראלל וואר מאן ענטשלאָססען, דאס יאָך דער ראָמער אבצושיטטעלן. היערצו קאם נון נאָך איינע נאכריכט, וועלכע דעם אויפשטאנדע איינען נייעסטיגען ערפאָלג ויכערטע. עס היעס, דאס דער ראָמישע פעלדהערר אורזיציגוס, אלס דער פיינד דער פעסטונג אמידא געהער ריקטע, דיעזע פערלאססען האבע, אבער פאָן איינער פערזישען שטרייפפארטייא געפאנגען גענאָממען זייא. וואר דיעס דער פאלל, זאָ פעהלטע דען ראָמערן דער ערפאהרענע אונד מוטהיגע פעלדהערר, דענן דער שוואכע אונד אלטע סאבינוס קאָננטע זיא נור צו איהרעם פערדערבען לייטען. באָטען איילטען דאהער נאך סעפור, אונד עס וואורדע פעראָרדנעט, דאס סעפור דאס צייכען צום אויפשטאנדע דורך איין מעכטיגעס פייער געבען ווירד, דאס דאנן אויף אללען האָהען עבענפאללס אנגעצינדעט, דיא נאכריכט שנעלל איבער דאס גאנצע לאנד אויסברייטען זאָללטע. דאנן וואָללטע מאן דיא קליינען ראָמישען בעזאטצונגען אין יעדעם אָרטע, וואָ זיך איינע בעפאנד, איבערפאללען אונד ניעדערמעטצעלן.

דאס בענעהמען, וועלכעס דיא בעוואָהנער פאָן סעפור איינהיעלטען, האטטע דיא ראָמער פאָלליג געטיישט אונד אין זיכערהייט איינגעוויגט. אין איהרעם האָכמוטהע פערכטעטען זיא דיא יידישע בעפאָלקערונג צו זעהר אונד היעלטען זעלבע פיר פייג. דאבייא וואר איהר רעליגיאָזער פאנאטיסמוס דורך יוחנן דען משמד אימטער שטערקער אנגעשירט וואָרדען: זיא גלויבטען אים דיענסטע גאָטטעס צו האנדעלן אונד אום זאָ מעהר אין דעססען אונמיטטעלבארעם שוטצע צו שטעהען. אָב איך יוחנן דער ואכע זאָ גאנץ געוויס וואר? אללייך, וועננ דיעס איך ניכט דער פאלל געוועזען, ווירדע איהן דיא געפאהר איינעם אויפשטאנדעס ויינער פריהערען גלויבענסגעגאָססען ניכט צוריקגעשרעקט האבען. פיעללייכט לאג עס זאָגאר אין זיינעם פלאנע, זיא דאהין צו טרייבען, דאמיט דער בראנד, דער זיא פערניכטען זאָללטע, נור אום זאָ שנעללער אונד צערשטאָרענדער ווירקע.

ער שטאנד דאהער ניכט אן, קורצע צייט, נאכדעם ער מרים ענטפיהרט אונד דען טאָד דעם „נשי“ פעראורזאכט האטטע, דיא פאָלדאטען דעם קאסטעללס צו פערזאממעלן אונד איינע פייערליגע אנרעדע אן זיא צו האלטען. דאנן פוהר ער פאָרט: „וואס בעדייטעט אבער דיעזעס לאנד, אין וועלכעם דער „נוצרי“ דער וועלט געבאָרען וואָרדען אונד געלעבט האט, אין וועלכעם ער זיינע ערסטען וואונדער פערריכטעט אונד יעדער פוסברייט באָדען שפורען זיינעס נאָטטליכען פוסעס טראגט, וואס ביעטעט עס פיר איינען אנבליק דאר? קיינע איינציגע שטעטטע זיינער אנבעטונג, קיין איינציגער אָרט זיינעס דיענסטעס, קיינע קירכע, קיינע קאפעללע ערהעבט זיך דארין, קיין צייכען ווירד געגעבען, קיין בעקעננטניס זיינער לעהרע אבגעלעגט. פערדרענגט זינד זיא דורך דיא ווידערוואכער נאָטטעס. אללעס איזט בעוויטצט ויינער פיינדע. אונד זיינע דיענער שווייגען אונד לעגען מיסיג דיא הענדע אין דען שאָאָס. אללע שווינגען אין פיינהייט אונד פערלייגנען זאָ איהרען הערן. איהר וואָללעט דיא נעביעטער דיעזעס לאנדעס זיין אונד בענעהמעט איך אלס דיא